

Täysistunto

Torstai 11.11.2021 klo 16.00—20.16

10. Ehjänä syntynyt - loppu ”eheytyshoidoille”

Kansalaisaloite KAA 10/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden liokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 60 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.14 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä on kansalaisaloite Ehjänä syntynyt — loppu ”eheytyshoidoille”. Myös tässä kansalaisaloitteessa on monia ongelmia ja virheellisiä tietoja, ja tämä ei voi olla kannatettava aloite. Mutta sanottakoon, että kun tätä kansalaisaloitetta on lukenut ja muutoinkin on tiedossa, että valitettavasti Suomessakin monet vähemmistöihin kuuluneet ovat joutuneet kokemaan pakottamista tai ahdistamista, niin siitä olemme tietysti kovasti pahoillamme. Tämmöistä ei saisi Suomessakaan tapahtua, niin kuin on tapahtunut.

Mutta mistä tässä aloitteessa on kyse? Tässä ehdotetaan, että eduskunta ryhtyy toimiin niin sanottujen eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi. Kielto koskisi kaikkia ryhmiä, myös täysi-ikäisiä. Nämä niin sanotut hoidot eivät olisi hyväksyttäviä edes tilanteessa, jossa henkilö niitä itse haluaa. Lisäksi hoitoja tarjoavat toimijat ehdotetaan voitavan jättää yhteiskunnan palveluiden ja etujen ulkopuolelle. Sellainen yhdistys olisi aloitteen toteutuessa mahdollista julistaa lakkautetuksi. Siis tämä kaikki Suomessa.

Olemme täällä salissa juuri keskustelleet tunnin verran kansalaisaloitteesta, jossa painotetaan, miten tärkeää ihmisen olisi saada itse päättää sukupuolestaan. Olemme kuulleet itsemääräämisoikeuden tärkeydestä ja siitä, miten ihmisen pitäisi saada itse määritellä se. Nyt heti perään keskustelemme aloitteesta, jossa haluttaisiin kieltää ihmisen mahdollisuus saada tukea ja keskusteluapua tilanteessa, jossa hän on tätä itsemääräämisoikeuttaan käyttäen päättänyt tavoitella mahdollisesti toisenlaista seksuaalista suuntautumista kuin aiemmin tai muutoin saada tällaisiin kysymyksiinsä tai haasteisiinsa apua. Kuitenkin tämä ehdotettu kieltö koskisi vain muutosta homoseksuaalista heteroksi, ei toisinpäin. Kyllä jotenkin jään kaipaamaan johdonmukaisuutta tämän salin keskusteluissa ja aloitteissa.

Suomi on pitkään ollut maa, jossa yksilön oikeuksia on vaalittu ja myös seksuaalioikeuksiin liittyen politiikka on viime vuosikymmeninä ollut yhä vapaampaa, ja voisi sanoa, että jonkinlaiset norminpurkutalkoot näissä asioissa ovat olleet käynnissä. Nyt olemme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

kuitenkin tilanteessa, jossa haluttaisiin kriminalisoida tuen antaminen seksuaalisen suuntautumisen muutosprosessissa, mikäli muutos tapahtuisi tiettyyn suuntaan. Tämä ei kyllä sovi yhteisen vapautta korostavan linjan kanssa, jota Suomen lainsäädännössä on korostettu ja jota on venytetty hyvinkin paljon muutaman viimeisen vaalikauden aikana.

Kuten aloitteessakin todetaan, lainsäädännön on oltava tarkkarajaista erityisesti silloin, kun jotakin kielletään rangaistuksen uhalla. Tarkkarajainen kansalaisaloitteen määritelmä ei kuitenkaan ole. Siinä niin kutsutulla eheyttämisellä viitataan muuttamiseen siten, että henkilöistä saadaan, aloitetta lainaten, cis-sukupuolisia heteroita. Suomessa ei kuitenkaan taida olla tahoja, jotka tekisivät ja määrittelisivät omaa toimintaansa eheytyshoitoja toteuttavaksi. Esimerkiksi Amerikan psykologinen yhdistys käyttää paljon täsmällisempää ilmaisua näihin asioihin liittyen, kun siellä puhutaan seksuaalisen suuntautumisen muutosyrityksistä.

Aloitteessa todetaan edelleen, että tavoitteena ei ole niin sanotun sielunhoidon tai muun uskonnonvapauden harjoittamisen kieltäminen niin kauan kuin se ei muutu perusoikeuksia ja terveyttä loukkaavaksi niin sanotuksi eheyttämiseksi, mitä ikinä sillä sitten tarkoitetaan. Kuitenkaan tällaista raja- tai tunnusmerkistöä ei aloite sisällä. Näin määrittelemättömänä aloite johtaisi toteutuessaan oikeudenkäynteihin, joissa näitä rajoja sitten tulkintojen kautta haettaisiin, ja tämä ei todellakaan ole viisasta eikä vastuullista päätöksentekoa. Sellaista ei voi kieltää, mitä ei ole tarkkaan määritelty.

On tärkeää todeta, ettei kukaan saa tulla pakotetuksi eli ettei kukaan tule suomalaisessa yhteiskunnassa pakotetuksi tai painostetuksi. Se on väärin niin seksuaalisuuteen kuin muihinkin asioihin liittyen. Seksuaalisuus on osa ihmisen syvintä identiteettiä ja sellaisena hyvin herkkä alue. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei siinä voisi tapahtua muutoksia ja etteikö siitä pitäisi voida keskustella ja tässä prosessissa haluttaessa saada tukea. Nythän ongelmana on, että aloitteessa annetaan ymmärtää, että aivan kaikki tällainen keskustelu ja tuki säädettäisiin rangaistavaksi. Mikäli tämä aloite on tarkoitettu suuntautumaan uskonnollisia toimijoita kohtaan, ei vastaus löydy todellakaan rikoslain muutoksesta. Keskustelua ammattilaisten ja uskonnollisten toimijoiden kesken on pystyttävä käymään ymmärtäen myös nykyisin osin vähemmistöön jäävän konservatiivisen maailmankuvan omaksuvien ihmisten toive elää arvojensa mukaista elämää.

Mikä tahansa terapian ja sielunhoidon keskeinen periaate on, se on, että kunnioitetaan ihmisen vapaata tahtoa ja tuetaan häntä arvojensa mukaiseen elämään. Amerikan psykologinen yhdistys, sen työryhmä, on suositellut kannanotossaan vuonna 2009, että mielenterveyden ammattilaisten tulee lähestyä seksuaalisuuden muutosta etsivää uskonnollista asiakasta monikulttuurisen kohtaamisen mallin perusteella. Kannanoton mukaan asiakkaan konservatiivinen uskonnollisuus on osa monikulttuurista erilaisuutta eikä psykologia ota siihen kantaa. Niinpä ammattilainen ei määrää, mihin asiakkaan pitäisi identiteetin etsinnässään päätyä, vaan tukee asiakasta löytämään tiensä itse. Tämä Amerikan psykologiyhdistyksen ohjeistus tukee yksilönvapautta ja asiakaslähtöisyyttä, mitä kansalaisaloite sen sijaan ei tee.

Monikulttuurisuus ei voi olla konservatiivisen maailmankuvan pois sulkeva. Yhteiskuntamme on valinnut Suomessakin monikulttuurisuuden tien. Jos sillä tiellä aiotaan pysyä, ei voida säätää sellaista lakia, jossa konservatiivinen, esimerkiksi kristinuskon [Puhemies koputtaa] tai islamin periaatteista nouseva maailmankuva perusteena yksilön omille elämän valinnoille suljetaan pois kriminalisoimalla mahdollisuus saada tukea [Puhemies: Kiitok-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

sia!] oman uskonsa mukaiseen elämään. — Puheenjohtaja, jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

19.22 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä kansalaisaloitteessa käytetyt keskeiset käsitteet ”eheytyshoito” ja ”eheytysterapia” ovat epämääräisiä ja tulkinnanvaraisia. Mitä niillä tarkoitetaan? Toimin lääkärinä ennen kansanedustajauraani, ja edelleenkin seuran tiiviisti lääketiedettä. En ole törmännyt yhteenkään lääkäriin, hoitolaitokseen tai terapeuttiin, joka antaisi niin sanottuja eheytyshoitoja. Voisin sanoa, että ainoat tiedossani olevat eheytyshoidot ovat juuri niitä transhoitoja, joista äsken keskustelimme, joissa eheytetään tai korjataan sukupuoli henkilön oman kokemuksen ja toiveen mukaiseksi.

No, mitä eheytyshoidolla käytännössä tarkoitetaan, kuka niitä antaa Suomessa? Mitä ollaan tässä kieltämässä? Tämä jää kansalaisaloitteessa vaille vastausta. Jos tässä ajatellaan erilaisia vaihtoehtoisia hoitomuotoja, niin niihin tarvittaisiin omaa lainsäädäntöä — kaiken kaikkiaan vaihtoehtohoitoihin. Aivan kuten edustaja Tanus tuolla totesi, niin esimerkiksi Amerikan psykologiyhdistys ei edes käytä näitä termejä vaan termiä ”sexual orientation change effort” eli seksuaalisen suuntautumisen muutosyritys. Jos jotakin kielletään, pitäisi tietää täsmällisesti, mihin kiello kohdistuu.

Ihmisen seksuaalisuus on herkkä asia. Seksuaalinen kehitys etenee asteittain aikuisuuteen, ja ihmisen sukupuoli on biologisen perimän määräämä. Sen sijaan ihmisen sukupuoli-identiteetti voi muuttua asteittain suuntaan tai toiseen, samoin seksuaali-identiteetti. Sukupuolen ja sukupuoli-identiteetin tai seksuaalisen identiteetin käsitteiden sekoittaminen johtaa sisäisesti ristiriitaiseen lainsäädäntöön, pahimmassa tapauksessa vahingoittaa ihmistä.

Journal of Sex & Marital Therapy -tiedelehdessä muutama vuosi sitten vertaisarvioidussa tutkimuksessa osoitettiin, että väite siitä, että homoseksuaalisuus olisi ihmiselle muuttumaton olotila, ei ole totuudenmukainen. Tässä artikkelissa tutkija-psykologit huomauttavat, että Amerikan psykologinen yhdistys on vasta aivan hiljattain muokannut aiemmin ehdottomalta kuulostavia lausuntojaan muutoksen mahdottomuudesta. Väite homoseksuaalisen suuntautumisen muuttumattomuudesta on sinänsä yllättävä, sillä tieteellisissä julkaisuissa on aiemminkin ilmestynyt lukuisia tutkimuksia, jotka ovat raportoineet seksuaalisuuden muutoksista suuntaan tai toiseen.

Ihmiselle ei missään olosuhteissa saa tehdä henkistä väkivaltaa. On väärin painostaa tai tarjota muutosta ihmiselle, joka ei sitä halua. Ammattitaitoinen terapeutti tai sielunhoitaja ei tee näin. Mikäli henkilö itse, omasta tahdostaan, kuitenkin kokee seksuaalisuuden alueella ristiriitaa ja pyytää apua, niin eihän sitä häneltä tule kieltää. Mikäli tässä esityksessä ollaan siis kieltämässä yksityisen ihmisen oikeus hakea haluamallaan tavalla apua kokemuksiinsa ongelmiin, niin silloin kyllä liikutaan hyvin syvästi ja epäeettisesti yksityisyyden alueella.

Aloitetta tulee tarkastella myös uskonnonvapauden näkökulmasta. Monia kristittyjä pastoreita on askarruttanut se, missä määrin tämä aloite on suunnattu seurakuntia vastaan. Pyritäänkö suitsimaan esimerkiksi sielunhoitoa, vertaistukea ja rukousta? Jos ihminen lähestyy esimerkiksi pastoria kokemiensa ristiriitojen tai ahdistusten vuoksi, niin on vastoin ammatti-identiteettiä ja kutsumusta käännäyttää avunpyytäjä pois. Avuntarvitsija tulee koh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

data myötätunnolla, inhimillisyydellä, lämmöllä, eikä ulkoapäin voida sanella, minkälais-ta apua ihminen kaipaa.

Kristillinen sielunhoito, jossa voidaan rukoilla ihmisen puolesta, tai psykoterapia, joka ei tyrmää suoraan asiakkaan omaa muutoshalua, on sallittava niille henkilöille, jotka omas-ta vapaasta tahdostaan tällaista tukea kaipaavat. Ja vastakysymyksenä kansalaisaloitteen tekijöille voisi esittää, onko kuitenkin oikein niin sanotusti eheyttää ehjänä syntyneitä tyt-töjä ja poikia sukupuolisen hämmennyksen vuoksi transhoidoilla. Ja pidänkin epäloogise-na, että samat tahot, jotka vaativat voimakkaasti transseksuaalin sukupuolen vahvistamis-ta, väittävät, että ihmisen seksuaalisuus ei voisi muuttua suuntaan tai toiseen.

Amerikan psykologinen yhdistys suosittelee mielenterveyden ammattilaisille asiakas-keskeistä lähestymistapaa — ja tämä lähestymistapa sisältää myötätuntoa asiakkaan omia toiveita kohtaan, omaa halua kohtaan, kenties myös siihen seksuaalisen suuntautumisen muutokseen — kuitenkin lupaamatta mitään sellaista, mikä ei ole realistista. Ja psykolo-git ovat varoittaneet, että virallistetut mielenterveyden ammattilaiset, jotka mitätöivät asi-akkaan pyynnön muutoksesta hoidon aikana ilman, että he tarkastelisivat ja ymmärtäisivät syitä muutoshaluun, voivat vahvistaa asiakkaan toivottomuutta. Kannan huolta myös siitä, millaisia vaikutuksia tällä esityksellä olisi mielenterveysalan ammattilaisiin, jotka saisivat pelätä seurauksia siitä, jos heidän vastaanotolleen hakeutuisi ihminen, joka kertoisi, että hän kärsii siitä seksuaalisesta suuntautumisesta, jota hän kokee tällä hetkellä, ja jos tämä terapeutti osoittaisi myötätuntoa seksuaalisuuden alueella muutosta etsivälle asiakkaalle. Eli tässä mennään myös hyvin syvälle tähän terapeutin ja asiakkaan väliseen suhteeseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Suomela, olkaa hyvä.

19.29 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Kiitän aloitteen tekijöitä. Tässä on kyse to-della tärkeästä asiasta, tärkeästä tavoitteesta kieltää hoidot, jotka tähtäävät sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen niin kutsuttuun eheyttämiseen. Tässähän nimenomaan puoluste-taan ihmisen oikeutta olla sellainen kuin on ja kasvaa juuri sellaiseksi kuin on ilman pai-nostusta, saaden tukea ympäristöstä — nimenomaan saaden tunnustusta, myötätuntoa ja arvostusta sellaisena kuin on. Nimittäin näistä eheytyshoidoista tällainen tunnustus ja myö-tätunto ovat kaukana.

Tiedämme, että pahimmillaan vähemmistöihin kuuluvia nuoria suljetaan sen yhteisön ulkopuolelle, johon he ovat pienestä asti kasvaneet. Perheet, suvut, kokonaiset yhteisöt sul-kevat nuoria ulos sen tähden, että nuoret haluavat olla ja elää juuri sellaisina kuin he ovat, ja tämä on todella haitallista ja vahingollista näiden lasten ja nuorten kehitykselle. [Päivi Räsänen: Missä niitä eheytyshoitoja annetaan?] Sen tähden esimerkiksi Psykologiliitto, Psykiatriyhdistys sekä evankelis-luterilainen kirkko ovat tuominneet nämä eheytyshoidot. [Päivi Räsänen: Missä annetaan niitä eheytyshoitoja?]

Meillä on vankkaa tutkimustietoa siitä, että kun lasta ja nuorta lähdetään ohjaamaan elä-mään oman itsensä vastaisesti, kieltämään oman sukupuolen, kieltämään oman seksuaali-suuden ja sitten vielä suljetaan ulos yhteisöstä sen tähden, kuka lapsi on, niin tämä on to-della haitallista. Tämä aiheuttaa mielenterveysongelmia, tämä aiheuttaa syvää kokemusta juurettomuudesta, ja sen tähden voidaankin puhua henkisestä väkivallasta.

On keskeisen tärkeää, että tällaiseen toimintaan pystytään puuttumaan. Tällä hetkellä lainsäädännön keinoja puuttua tällaiseen toimintaan ei ole riittävästi, ja sen takia aloite on-kin paikallaan. Eheytyshoitojen säätäminen rikokseksi antaisi selkeän signaalin, että suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

malainen yhteiskunta ei hyväksy lasten ja nuorten eikä myöskään aikuisten pakottamista elämään jonain toisena kuin millaisia he todellisuudessa ovat, että me emme hyväksy saateenkaarivähemmistöihin kohdistuvaa syrjintää missään muodossa. Tässä kysymyksessä onkin aivan keskeinen ihmisoikeuskysymys. Ihmisen oikeus elää omana itsenään, tulla nähdyksi omana itsenään ja saada itselleen yhteiskunnan tuki on keskeinen ihmisoikeus.

Kyse ei siis ole uskonnonvapaudesta. Tässä salissa on kysytty, ollaanko nyt sielunhoitoa tai rukoilua kieltämässä. Näin ei suinkaan ole. Sielunhoitoa, rukoilua, muita uskonnollisia toimituksia saisi edelleen harjoittaa. Siitä ei tässä aloitteessa ole kysymys.

Kysymys on sellaisen toiminnan kieltämisestä, jossa pyritään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen muuttamiseen siten, että henkilöistä saataisiin tietyn kapean, cis-sukupuolisen heteron muotin mukaisia, ja tällaista toimintaa Suomessa nimenomaan tapahtuu. Sen sijaan sellaista toimintaa meillä ei ole, jossa cis-sukupuolisia heteroita yritettäisiin jotenkin puhumalla, painostamalla, yhteisöstä ulos sulkemalla käännättää johonkin toiseen suuntaan. Tällaista toimintaa ei Suomessa esiinny, ja sen tähden tässä keskitytään nyt nimenomaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen suojelemiseen painostukselta ja syrjinnältä.

Tiedetään, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret kohtaavat enemmän koulukiusaamista ja väkivallan uhkaa. Noin puolet sukupuolivähemmistöön kuuluvista nuorista on jossain vaiheessa harkinnut itsemurhaa. Meillä on siis käsissämme todella vakava ilmiö sen syrjinnän kanssa, jota nämä lapset ja nuoret kohtaavat. Näin ei voi jatkua, vaan tähän syrjintään on pystyttävä systemaattisesti puuttumaan.

Tämä toki vaatii paljon muitakin toimia kuin ehytyshoidojen kieltämisen, mutta näiden hoitojen kieltäminen on ikään kuin vähintä, mitä voimme tehdä. On hyvin räikeää syrjintää, että ihmistä ajetaan olemaan joku toinen kuin hän on, niin että lähdetään sulkemaan peräti perheestä, suvusta ja yhteisöstä ulos sen perusteella, että kuuluu vähemmistöön.

Sen takia annankin tälle aloitteelle lämpimän tukeni ja toivon, että pystymme tätä eduskunnassa edistämään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

19.34 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Ehjänä syntynyt — loppu ”ehytyshoidoille” on erittäin tärkeä aloite, ja on hienoa, että tämä kansalaisaloite on saatu tänne eduskuntaan. Haluan kiittää aloitteen tekijöitä ja myös allekirjoittaneita.

Ehytyshoidot ovat yksinkertaisesti julmia loukkauksia ihmisoikeuksille, ihmisen koskemattomuudelle, identiteetin kunnioittamiselle ja oikeudelle olla oma itsensä. Ne ovat väkivaltaa, ne ovat yksiselitteisesti väärin, ja niistä pitää päästä eroon kaikkialla mahdollisimman nopeasti. Ehytyshoidoilla ja -terapioidella tarkoitetaan niin kutsuttuja hoitomuotoja seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseksi. Nämä hoidot siis tähtäävät nimenomaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen muuttamiseen siten, että henkilöistä saataisiin siis sukupuolisia heteroita. Eli niiden lähtökohtana on ajatus, että meillä on vain yksi oikea tapa olla ihminen ja sitten kaikki muut, jotka eivät tähän muottiin kuulu, voidaan sinne väkivaltaisesti pakottaa. [Sari Tanus: Mistä maailmasta te puhutte? — Päivi Räsänen: Pakottaminen? Ketkä ovat pakottaneet?]

Ajatus siitä, että muilla olisi oikeus määritellä ja pakottaa toisen sukupuoli-identiteettiä tai seksuaalista suuntautumista, on väkivaltainen ja mielivaltainen. Ensinnäkään kenenkään seksuaalisuutta tai sukupuoli-identiteettiä ei pidä mutta ei myöskään pidä voida mui-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

den toimesta niin kutsutusti eheyttää. Tätä niin kutsuttua eheyttämistä tosiaan tapahtuu vain sateenkaari-ihmisiä kohtaan.

Esimerkiksi Suomen Psykiatriyhdistys on todennut, ettei seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti ole tällaisilla niin kutsutuilla hoidoilla muokattavissa. Lainausta jatkuu vielä: ”Eheytysterapioille altistuminen on mielenterveydelle haitallista ja kärsimystä aiheuttavaa.” No, koska nämä eheytyshoidot liittyvät usein uskonnollisuuteen, on hyvä, että esimerkiksi Suomen evankelis-luterilainen kirkko selkeästi tuomitsee nämä eheytyshoidot. Kirkko on todennut: ”Eheytyshoidot ovat hengellistä väkivaltaa” ja ”Ihmisoikeudet eivät ole mielipiteen asia”.

Sen lisäksi, että tällaiset eheytyshoidot ovat väärin, ne ovat myös perustuslaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa turvattujen ihmisoikeuksien vastaisia. Tämä aloite tosiaan esittää, että tällaiset hoidot kriminalisoidaan. Itse kannatan tätä lämpimästi ja ajattelen, että on oikeastaan ihme, ettei näitä ole vielä Suomessa kriminalisoitu. Sanon myös oman puolueeni, vasemmiston, puolesta, että myös vasemmistoliitto kannattaa eheytyshoitojen kieltämistä. Meidän lähtökohtamme on se, että vapaassa ja tasa-arvoa edistävässä maassa jokaisen oikeus olla oma itsensä toteutuu ja sitä kunnioitetaan.

Valitettavasti samaan aikaan meillä on paljon työtä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen aseman ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi, kuten me olemme täällä tänään kuulleet. Siksi tätä tasa-arvoa edistävää työtä on yhä edelleen jatkettava. Mielestäni meidän puolueemme varapuheenjohtaja Minna Minkkinen on kirjoittanut eheytyshoidoista hyvin. Kun näiden kriminalisoinnista olemme aiemminkin vaatineet, hän on kirjoittanut näin: ”Eheytyshoidot lähtevät ajatuksesta, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvissa ihmisissä olisi jotakin rikki. Ongelma ei kuitenkaan ole ihmisten rikkinaisyys, heissä ei ole mitään korjattavaa. Ongelma on Suomessa esiintyvä homo- ja transfobia, ja se on korjattavissa.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

19.39 Mari Holopainen vihr: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos aloitteentekijöille. Vihreät jakavat aloitteen tavoitteen kieltää hoidot, jotka tähtäävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen niin sanottuun eheyttämiseen. Jokainen ihminen on arvokas sellaisena kuin hän on. Eheytushoidoilla on myöskin erittäin haitallisia, vakavia vaikutuksia lapsen ja nuoren mielenterveyteen ja myöskin aikuisten poissulkemiseen esimerkiksi yhteisöstä, joka liittyy usein uskontoon.

Täällä on kuultu aika erikoisia puheenvuoroja siitä, että uskonnon nimissä voisi tehdä melkein minkäläistä tahansa ikään kuin hoidoksi määriteltävää ja sen puitteissa toimivaa vääryyttä ihmisille, suoraan sanottuna. [Sari Tanuksen välihuuto] Tämä liittyy siihen laajempaan keskusteluun myös siitä, minkälaisia hoitoja ihmisille voidaan tehdä, ja on myöskin paljon keskustelua siitä, että meidän pitäisi kieltää erilaiset uskomushoidot selkeämmin tässä yhteiskunnassa. [Sari Tanus: Se on eri asia!] — Tämä ei ole eri asia, koska nyt täällä ovat eräät edustajat perustelleet paljonkin sitä, että tämän uskonnon nimissä voitaisiin tehdä oikeastaan ihan mitä vain, ja se ei pidä paikkaansa. — Tämä ei ole uskonnonvapaus vaan tämä on ihmisoikeuskysymys, ja minun mielestäni on erittäin haitallista ajatella, että tässä yhteiskunnassa voitaisiin sallia ikään kuin mikä tahansa hoito, jos joku nyt vain perustelee sitä esimerkiksi uskonnolla tai millä tahansa muulla uskomuksella. — Olisi tär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

keätä käydä tämä keskustelu laajasti siitä, minkälaisiin uskomushoitoihin voi ryhtyä tässä yhteiskunnassa, ja meillä on varmasti tarpeita rajoittaa tätä myös selkeämmin lainsäädännöllä. Ei ole myöskään minkäänlaista tieteellistä tutkimusta siitä, että tällaisista hoidoista olisi jotakin hyötyä tai että niillä voitaisiin muuttaa ihmisen seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä, eikä sellaiselle ole mitään tarvetta.

Vihreät toivovat, että tämä aloite etenee ja eduskunta suhtautuu myönteisesti tämän aloitteen tärkeisiin tavoitteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen poissa, edustaja Hopsu poissa, edustaja Hyrkkö poissa, edustaja Holopainen, Hanna poissa. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

19.42 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Täytyy aivan ensiksi sanoa, että hämmästelen kyllä täällä käytettyjä puheenvuoroja ja niitä kuvauksia kaiken näköisistä tilanteista ja toisaalta sitä, miten täällä sekoitetaan uskonnonharjoittamista ja uskomushoitoja ja kaikkea mahdollista. Kysyisinkin esimerkiksi vasemmiston, vihreiden edustajilta: Oletteko te todella pykälä pykälältä lukeneet tämän aloitteen sisällön? Mitä kaikkea se tarkoittaisi, ja nimenomaan, kun on kyse suomalaisesta, länsimaisesta, demokraattisesta vapaasta yhteiskunnasta? Ja minä väitän, että te ette varmaan ole aivan joka pykälää lukeneet sillä tavoin kuin se kuuluisi lukea. Suosittelen uudelleenlukemista.

Arvoisa puhemies! Halusin jatkaa edellistä puheenvuoroani tämän kansalaisaloitteen yhteyteen. Tämän toteutuessa häviäjiä olisivat ne, jotka tarvitsisivat tukea, mutta myös suomalainen vapaa yhteiskunta. Kansalaisaloitteessa asetetaan eriarvoiseen asemaan ne ihmiset, jotka kokevat tarvetta muutokseen seksuaalisessa suuntautumisessaan tai tarvetta muutokseen niissä tuntemuksissa tai kokemuksissa, joita heillä on seksuaalisuuden alueella. Ja mikäli muutos tapahtuisi homoseksuaalisuuden suuntaan, olisi tuen antaminen edelleen sallittua, mutta mikäli henkilö sen sijaan tavoittelisi muutosta heteroseksuaalisuuden suuntaan, voitaisiin terapeuttia tai sielunhoitajaa rangaista prosessissa tukemisesta. Tämä aloite jättäisi toteutuessaan yhden ryhmän ihmisiä eriarvoiseen asemaan sen suhteen, ettei heillä olisi mahdollisuutta keskustella asiasta tai saada esimerkiksi sielunhoidollista tukea prosessiinsa. Käytännössä niin terapeutit kuin sielunhoitajat joutuisivat kieltäytymään tukemasta prosessia, jossa asiakkaan seksuaalisen suuntautumisen muutos tapahtuisi nimenomaan heteroseksuaalisuuden suuntaan. Ja niin kuin tässä aiemmassa puheenvuorossa nostin esiin, tämä siitäkkin huolimatta, että aikuinen ihminen itse omasta vapaasta tahdostaan haluaisi käydä keskusteluja ja lähteä ehkä johonkin prosessiin mukaan.

Jos keskustelu ja tuki olisi rangaistavaa, ei terapeutti ottaisi sitä riskiä, että henkilö onkin esimerkiksi soluttautuva toimittaja, joka haluaa paljastaa niin sanotusti väärin toimivia. Tällaisesta toiminnastahan saatiin jo vajaa kymmenen vuotta sitten esimerkki, kun Helsingin Sanomien toimittaja soluttautui erään järjestön leirille paljastaakseen niin sanottuja eheytymiseen liittyviä tekniikoita. Hän ei tosin löytänyt niitä vaan totesi toiminnan vaarattomaksi. Eniten tilanteessa siis kuitenkin kärsisi se ihminen, joka on ahdistunut ja haluaisi tilanteeseensa tukea. Sitä ei tämän aloitteen mukaisen lainsäädäntömuutoksen jälkeen olisi mahdollista saada. Täytyy kyllä sanoa, että näin terveydenhuollon ammattilaisena tai jos vaikka ajattelee jotakin läheistä, lähimmäistä, ei tämän tyyppistä keskusteluapua tai muutoin vertaistukea, ryhmiä, joissa keskustellaan esimerkiksi elämän aikaisista tapah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

tumista, traumaista, ihmissuhteisiin liittyvistä ongelmista, enää voisi harjoittaa tämän kansalaisaloitteen mukaisen esityksen toteutumisen myötä.

Aloitteessa todetaan tiukoin sanakääntein, että lakimuutos ”sulkisi eheytyshoitoja tarjoavat toimijat yhteiskunnan eri palveluiden ja etujen ulkopuolelle”. Jatkossa esimerkiksi eheytyshoitoja tarjoava yhdistys, mitä ikinä näillä eheytyshoidoilla sitten tässä tarkoitetaan, voisi olla mahdollista julistaa lakkautetuksi. On uskomatonta, että tällä vuositu-hannella ja tällä vuosikymmenellä todellakin halutaan lainsäädäntöä viedä siihen suuntaan ja ajetaan näin räikeästi yhdistysten toimintavapauksien kaventamista. Erityisen häkellyt-tävää se on, kun tavoite ei kohdistu kaikkiin seksuaalisen suuntautumisen muutosproses-seissa tukea antaviin toimijoihin vaan yhteen, toisaalta vaikeasti määriteltävään sektoriin.

Arvoisa puhemies! Tälle tielle ei Suomen tule lähteä. Tietysti olisi hyvä, että jos aloitteen tekijöillä on ollut jokin tai joitakin tiettyjä yhdistyksiä mielessä — niin kuin täällä tuli esimerkiksi edustaja Suomelan puheenvuorossa esiin — niin olisi tärkeää, että he sanoisi-vat sen ääneen, mistä yhdistyksestä tai tilanteesta on kyse, niin voisimme näiden yhdistys-ten toimintaan tutustua ja niitä arvioida.

Arvoisa puhemies! Tieteellisestä näytöstä tässä kansalaisaloitteessa myös muutama sa-na. Kysymystä tällaisten muutosprosessien tuen vaikuttavuudesta tai vahingollisuudesta ei todellakaan ratkaista yksittäisillä tarinoilla. Vastausta ei myöskään anna yksittäinen tutki-mus, vaan tarvitaan niin sanottua metatutkimusta, jossa kootaan kaikki vertaisarvioituissa tiedejulkaisuissa ilmestyneet, samaa aihepiiriä koskevat tutkimukset, jotka täyttävät tutki-muksilta vaadittavat kriteerit. Ainoa tällainen tutkimus on Amerikan psykologisen yhdis-tyksen julkaisema tutkimus, jossa tehtiin meta-analyysi 83 tutkimuksesta, jotka ovat rapor-toineet homoseksuaalisuuden muutosyrityksistä tieteellisissä vertaisarvioituissa julkai-suissa. Työryhmän raportti ei tukenut väitettä, jonka mukaan homoseksuaalisuuden muu-toshoido olisi tehokasta, joskaan se ei myöskään todennut riittävää näyttöä sen tehosta. Siis-pä tieteellisestä näkökulmasta on aivan yhtä heikot perusteet sanoa, ettei muutoshoidoista voisi olla hyötyä, kuin sanoa, että ne olisivat tehokkaita.

Pitkittäistutkimuksia aiheesta on myös hyvin vähän. Stanton ja Yarhouse julkaisivat vuosia sitten seurantatutkimuksen sadasta seksuaalisuuden muutosta yrittäneestä — ni-menomaan 6—7 vuoden seurannan mittainen tutkimus — ja siinä todettiin, että muutosta tapahtuu, joskaan ei kaikille. Osa tutkituista koki tilastollisesti merkittävää muutosta, ja kaksi psyykkisen ahdistuksen indikaattoria osoitti, että hyvinvointi lisääntyi tutkimuksen aikana. Oli myös niitä, joita tällainen työskentely ei hyödyttänyt, [Puhemies koputtaa] mutta se ei tarkoita, että mahdollisuus siihen pitäisi toisilta viedä pois.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

19.49 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Haluan kiinnittää eduskunnan huo-miota siihen, että tämä aloite on kansainvälisen sateenkaariliikkeen agendalla eli tämä ei ole pelkästään kansallinen aloite, vaan aivan vastaavaa aloitetta on kopioitu eri maissa il-man, että tähän kansalliseen tilanteeseen edes oltaisiin paneuduttu. Edelleenkin tässä sa-lissa eikä tässä aloitteessa ole kerrottu, missä tällaista kiellettävää eheytyshoitoa tai terapi-aa annettaisiin. Haluan kiinnittää huomiota siihen, että tämä kriminalisointi tässä on kyllä hyvin epätarkkaa, koska tässähän puhutaan siitä, että näillä hoidoilla tai terapioilla tarkoi-tetaan seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtäviä hoi-tomuotoja, jotka siis haluttaisiin kieltää. Ei ole kysymys pelkästään siitä, että homosek-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

suaalisuuden kohdalla haettaisiin muutosta kohti heteroseksuaalisuutta, vaan meillä on olemassa muitakin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä.

Kiinnitän esimerkiksi huomiota siihen, että Sexpo-säätiö puhuu lapsikohteisesta seksuaalisuudesta, mikä tarkoittaa seksuaalista kiinnostusta esimurrosikäisiä lapsia kohtaan. Onko kukaan kieltämässä terapiaa, joka kohdistuu tällaiseen henkilöön, joka hakisi omaan sukupuoli-identiteettiinsä joko sielunhoidollista tukea tai terapiatukea? Olisi todella julmaa ja myös lasten kannalta vahingollista, jos kiellettäisiin näiden ihmisten auttaminen ja tukeminen, jotka hakevat muutosta siihen omaan seksuaaliseen suuntautumiseensa.

Totean vielä sen, että esimerkiksi täällä Sexpo-säätiön sivuilla, jossa kerrotaan tästä lapsikohteisesta seksuaalisuudesta, nimenomaan todetaan, että tässä on kysymys sukupuoli-identiteetistä tai seksuaalisesta identiteetistä, joka ei ole vielä rikos, vaan kyseessä on se ihmisen oma kokemus. Sen takia tämä kriminalisointi kaikissa tilanteissa — halusin vain nostaa tämän esimerkiksi siitä, että mielestäni tämä kansalaisaloite on sellainen, jota ei ole loppuun saakka harkittu. Todella toivon, että eduskunta ei lähde tätä viemään tässä muodossa läpi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.53 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Olen nyt tässä muutaman tunnin ajan koettanut seurata keskustelua näistä kahdesta kansalaisaloitteesta ja oppia siitä keskustelusta joitain, ja täytyy sanoa, että kyllä se suuri oppimiskokemus on nyt jäänyt tulematta.

Eli ensimmäisenä meillä on käsittelyssä kansalaisaloite, jossa esitetään, että alaikäinen voisi vaihtaa ilmoitusluontoisesti juridisen sukupuolensa jopa ilman vanhempiensa suostumusta jonkun ulkopuolisen henkilön avustamana tai hänen kauttansa. Tällainen esitys on tuotu Suomen eduskuntaan ihan vakavissaan keskusteltavaksi — uskomatonta.

Nyt käydään keskustelua siitä, että kriminalisoitaisiin jotakin, jota ei ole alkuunkaan määritelty, mitä itse asiassa kriminalisoidaan, eli luotaisiin taas uusi ajatusrikos Suomen lakiin. Eikö meillä ole jo tarpeeksi epäselvä määritelmä siitä, mitä on kiihottaminen kansanryhmää vastaan tai mitä on uskonrauhan häirintä? Luotaisiin lisää tällaisia ajatusrikoksia, joita voidaan tulkita sen jälkeen aivan miten halutaan.

Täällä on esitetty hyviä kysymyksiä: kristillisdemokraattien puheenvuoroissa on kysytty, kuinka voi olla, että tämä lainsäädäntö koskisi vain yhtä seksuaalista suuntautumista, niin että ihminen, edes täysi-ikäinen ja täysivaltainen ihminen, ei saisi yrittää muutosta siitä seksuaalisesta suuntautumisestaan mutta se koskee vain joitakin seksuaalisia suuntautumis- ja toisia ei. Tähän ei ole käsitykseni mukaan tässä keskustelussa kukaan tämän aloitteen puolustajista vastannut millään tavalla. Jotenkin minusta tuntuu, että jos lähdetään kopiaimaan jotain Amerikasta, niin se kannattaisi edes kopioida kunnolla — ymmärrettäisiin edes, mitä siinä esitetään, eikä otettaisi huonoina käännöksinä niitä asioita tänne Suomen eduskuntaan keskusteltavaksi.

Ala-arvoinen esitys. [Päivi Räsänen: Niinpä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

19.54 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Tässä aloitteessa todellakin on ensimmäisenä ongelmana määritelmän epämääräisyys. Mitä oltaisiin kieltämässä — eikä vain kieltämässä vaan kriminalisoimassa? Onko se esimerkiksi keskustelun yhteydessä tehtyjä kysymyk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2021 vp

siä, suosituksia, kehotuksia, jotakin uskonnon harjoittamiseen liittyvää sielunhoitoa tai rukousta, vertaistuessa käytyjä elämäkokemuksia ja niin edelleen? Skaala on erittäin laaja. Sen lisäksi, jos katsomme tarkkaan näitä kansalaisaloitteitten pykälää, se tarkoittaisi yksilönvapauden rajoittamista, se tarkoittaisi uskonnonvapauden ja sananvapauden rajoittamista, mutta ei pelkästään sitä, vaan myöskään potilaslähtöistä, asiakaskeskeistä lähestymistapaa mielenterveyspalveluissa ei voitaisi enää vapaasti toteuttaa, ei edes siinä tapauksessa, kun henkilö itse sitä haluaa.

On käsittämätöntä — niin kuin edustaja Räsänen toi esille, että tämä on kansainvälisen sateenkaariyhteisön masinoimaa — että tuntuu, että he haluaisivat määritellä ihmisille, mitä ihmisten pitäisi haluta. Kyllä kai tämän päivän Suomessa jokaisella ihmisellä pitäisi olla oma vapaus, mahdollisuus harkita asioita omaan elämäänsä liittyen, eikä niin, että joku yhteisö määrittelee, kuinka pitäisi kokea ja kuinka pitäisi toimia. Kriminalisoinnin sijaan tulisi lisätä vuoropuhelua mielenterveyden ammattilaisten ja näiden eri järjestöjen ja myös uskonnollisten yhdyskuntien välillä tarvittaessa, ja samoin tätä syvällisempää vuoropuhelua pitäisi käydä niiden kanssa, jotka ovat kokeneet tulleet näissä asioissa väärin kohdelluiksi. Se olisi se kehittämisen tie — eikä kieltämisen ja kriminalisoinnin tie.

Ja sitten vielä: Jos me ajatellaan, että tämä ei todellakaan koske vain seksuaalivähemmistöjä vaan myös sukupuoli-identiteetissään vähemmistöihin kuuluvia, aivan niin kuin edustaja Räsänen nosti esiin, niin sukupuolenkorjaushoitoa voidaan tarjota ihmisille, joiden biologiassa ja anatomiassa ei ole mitään vikaa mutta jotka kokevat olevansa väärän sukupuolen kehossa, mutta sitä vastoin muutokseen tähtäävää apua ei saisi henkilö, joka on kiinnostunut samasta sukupuolesta mutta ei itse koe, että se on hänen todellinen minänsä, ja haluaisi siihen muutosta. Onhan tämä nyt, että tavallaan eheytyshoidot veitsellä, sukupuolenkorjausleikkaukset ja niin edelleen, hyväksytään mutta tietty apu, tuki puhumalla, esimerkiksi psykoterapia tai sielunhoito, keskustelut, [Puhemies koputtaa] kriminalisoitaisiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.